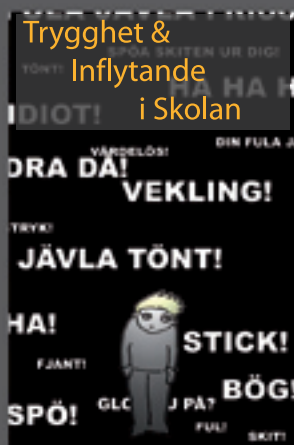

LUPP-05

-RESULTAT AV LUDVIKA KOMMUNS LUPP-ENKÄT

Maria har ordet

Det här är Ludvika kommuns första LUPP-rapport.

LUPP står för *Lokal uppföljning av den lokala ungdomspolitiken* och är en stor enkät som ungdomar i kommunens samtliga högstadie- och gymnasieklasser (13-18 år) besvarade vid årsskiftet 2005/2006.

Enkäten består av nästan 200 frågor om inflytande och lokal demokrati, skola, fritid, trygghet, hälsa, arbete och framtid.

Vi har valt att i rapporten redovisa ungdomarnas svar inom några frågeområden som vi tror lämpar sig särskilt bra för kommunens olika verksamheter att jobba aktivt med:

- viljan att påverka den lokala politiken
- hur det är i skolan
- alkoholvanor
- framtidsplaner

De killar och tjejer som nu har besvarat LUPP-enkäten föddes åren kring 1990. På många sätt lever denna ungdomsgeneration ett annat liv än vad de gjorde som gick på högstadiet eller gymnasiet bara tio år tidigare. Tänk bara på Lunarstorm, doku-såpor, e-mobbning och internetsprit. Några andra exempel är att kraven på utbildning har ökat ytterligare och att samhällsengagemanget hos unga tar sig nya uttryck.

Kommunens ungdomspolitik måste steg för steg anpassas för att hänga med när ungdomarnas villkor hela tiden förändras. Nu är det dags att se över bland annat formerna för hur killar och tjejer ska kunna vara med och påverka kommunens utveckling. Och då måste förstås dagens unga få vara med och säga sitt.

När statliga Ungdomsstyrelsen erbjöd Ludvika kommun att vara med i LUPP 2005 kändes det därför som ett gyllene tillfälle att först skaffa ny viktig kunskap om ungdomar i vår kommun.

Jag tycker att många enkätsvar som presenteras i rapporten är så intressanta - vissa uppmuntrande, andra nedslående - att de borde diskuteras både bland ungdomarna själva, med föräldrarna, på skolorna och oss kommunala beslutsfattare och ungdomarna emellan.

Jag vill tacka alla som har hjälpt till i arbetet med LUPP 2005. Det gäller främst alla ni 1 661 tjejer och killar på högstadiet och gymnasiet som har ställt upp och fyllt i enkäten. Tack vare er vet vi nu mycket mer om hur ni har det och vad ni tycker. Tack också till ungdomskonsulent Unni Fredriksson, lärare, rektorer och andra ute på skolorna som har sett till att allt det praktiska har fungerat. Ett tack också till Ungdomsstyrelsen för ett gott samarbete. Tack slutligen till kommunens utredare Mikael Müller som har sammanställt enkätsvaren och med stöd av en referensgrupp skrivit denna rapport.

Ludvika juni 2006

Maria Pettersson

Kommunalråd & ordförande i Ungdomskommittén

Innehåll

Sammanfattning	4
Politik, samhälle & inflytande	5
Trygghet & inflytande i skolan	9
Alkoholvanor	14
Framtidsplaner & framtidstro	17
Fakta om undersökningen	20
Källor & lästips	

Sammanfattning

Nära 1 700 tjejer och killar på Ludvikas högstadie- och gymnasieskolor har besvarat en stor enkät med nästan 200 frågor om inflytande och lokal demokrati, skola, fritid, trygghet, hälsa, arbete och framtid. De flesta ungdomarna är i åldern 13-18 år.

Enkäten visar genomgående intressanta skillnader mellan killar och tjejer.

Fler tjejer än killar är engagerade och vill vara med och påverka både i skolan och när det gäller kommunen och samhället i stort. Störst samhällsengagemang finns hos tjejer på gymnasiet. I den gruppen finns exempelvis flest som personligen vill träffa och påverka beslutsfattare i kommunen. Knappast några tjejer eller killar arbetar partipolitiskt, utan man försöker påverka samhället på andra sätt. De allra flesta håller sig till konventionella metoder, men några - främst killar - genomför olagliga handlingar för att föra fram sina åsikter.

Det finns också klara könsskillnader när det gäller ungdomarnas framtidsplaner. Tjejer är överlag mer orienterade mot omvärlden. Fler tjejer än killar tänker flytta ifrån kommunen för att läsa på universitet, studera eller jobba utomlands eller bara ge sig ut och resa. Spegelbilden är att fler killar än tjejer är inställda på att nöja sig med en gymnasieutbildning och skaffa ett jobb som gör att de kan bo kvar i Ludvika eller närområdet.

De allra flesta av Ludvikas skolungdomar är rätt nöjda med sin skola. De tycker att stämningen är positiv, att miljön är bra och att lärare och elever bemöter varandra med respekt. Samtidigt finns klara problem med otrygghet och mobbning - oftare på högstadiet än på gymnasiet och det är fler tjejer än killar som drabbas. Otryggheten är störst på rasterna och i klassrummet.

Bland eleverna finns en utbredd vilja att vara med och påverka i skolan. Störst är intresset i frågor som hur man arbetar och vad man ska lära sig. Även om nästan hälften av eleverna tycker att de får påverka en hel del, så vill lika många ha mer att säga till om.

Många unga i Ludvika dricker alkohol regelbundet och det är inte ovanligt att dricka varje vecka. Redan vid 14-15-årsåldern dricker varannan kille och tjej. Nästan alla 18-åringar dricker.

På flera punkter skiljer sig Ludvikas gymnasieungdomar från unga i Sverige som helhet. Några exempel:

- Bland tjejer är det ovanligt många i Ludvika som vill påverka de lokala politikerna.
- Bland killar är samhällsintresset och viljan att påverka politiken mindre i Ludvika.
- Drickandet är mer utbrett i Ludvika.
- Unga i Ludvika planerar att flytta ifrån sin hemkommun i större utsträckning.
- Färre i Ludvika är nöjda med skolans information om universitetsstudier.
- Det är inte lika många av Ludvikas unga som tänker läsa vidare på universitet.

Enkäten är utvecklad av statliga Ungdomsstyrelsen. I Ludvika kommun besvarades enkäten av fler än 1 000 elever på högstadiet (svarsfrekvens 93 procent) och drygt 600 gymnasieelever (svarsfrekvens 67 procent).

Politik, samhälle & inflytande

I Ludvika är tjejernas samhällsengagemang totalt sett betydligt större än killarnas. Fler tjejer än killar vill vara med och påverka i kommunala frågor och konkret träffa kommunala beslutsfattare. Störst engagemang finns hos tjejer i gymnasieåldern. Jämfört med ungdomar i Sverige som helhet visar tjejer i Ludvika en ovanligt stor vilja att påverka den lokala politiken.

Ungefär hälften av ungdomarna har under det senaste året varit aktiva när det gäller opinionsbildning eller manifestationer som rör politik och samhällsfrågor. Oftast rör det sig att skriva under namninsamlingar eller att bära märken som uttrycker en åsikt. Betydligt fler killar än tjejer tillgriper olagliga metoder i politiskt syfte, som att skada andras egendom eller att måla slagord på allmän plats. Nästan inga ungdomar arbetar partipolitiskt.

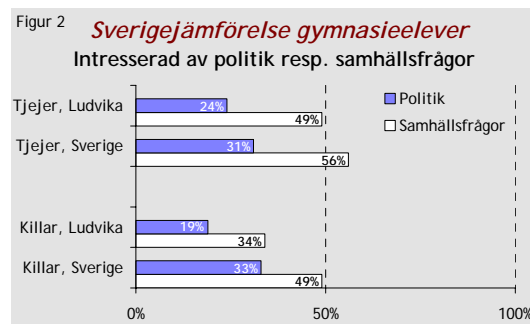
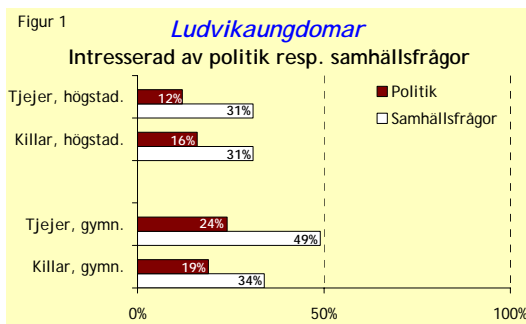
Sjukvård, arbete mot kriminalitet, skapa arbeten för unga samt lika lön för lika arbete för kvinnor och män hamnade i topp när ungdomarna fick ange vilka områden som kommunen helst bör satsa på.

Större intresse för samhällsfrågor än politik

Bland Ludvikas ungdomar är var sjätte högstadiellev och var femte på gymnasiet mycket eller ganska mycket intresserade av politik (figur 1).

Dubbelt så många i bägge grupperna är intresserade av samhällsfrågor.

Tjejer i gymnasieåldern är den grupp som visar störst intresse för både politik och samhällsfrågor.

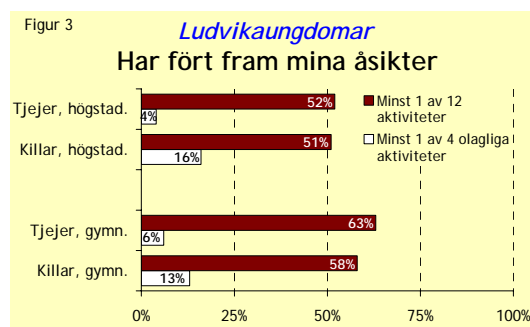

Men Ludvikaungdomarnas samhällsengagemang är inte alls lika stort som hos unga i Sverige som helhet (figur 2). Intresset för politik och samhällsfrågor hos killar i Ludvika är avsevärt svalare än bland killar i övriga landet.

Könsskillnader i formerna för samhällsengagemanget

Totalt sett tycks tjejer och killar i Ludvika vara ungefär lika aktiva när det gäller opinionsbildning och deltagande i manifestationer som rör politik och samhällsfrågor.

Drygt hälften på högstadiet och något fler på gymnasiet har under det senaste året deltagit i åtminstone en av tolv angivna aktiviteter eller politiska handlingar för att

bilda opinion och påverka samhället (figur 3). I gruppen tjejer i gymnasieåldern finns flest som engagerar sig och aktivt för fram sina åsikter på det ena eller andra sättet.

Det finns klara könsskillnader i hur man utövar inflytande i samhället, även om det för både tjejer och killar oftast handlar om att skriva på namninsamlingar och bära märken med olika budskap (figur 4 och 5). Betydligt fler killar än tjejer tillgriper olagliga och handgripbara metoder för att föra fram sina åsikter och påverka samhället, medan tjejerna oftare håller sig till mer konventionella aktiviteter.

Var sjunde kille mot var tjugonde tjej har som en politisk handling deltagit i minst en av fyra olika aktioner av det olagliga slaget: deltagit i olagliga demonstrationer, målat politiska slagord på allmän plats, ockuperat byggnader eller skadat andras/allmän egendom i protest.

Internet har sedan länge vuxit fram som en viktig arena även för politiska diskussioner och samtal. Under det senaste året har ungefär var tionde ungdom i Ludvika chattat och debatterat politik på nätet.

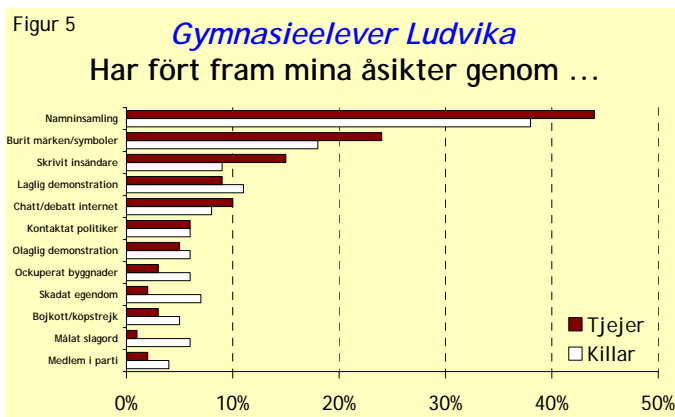
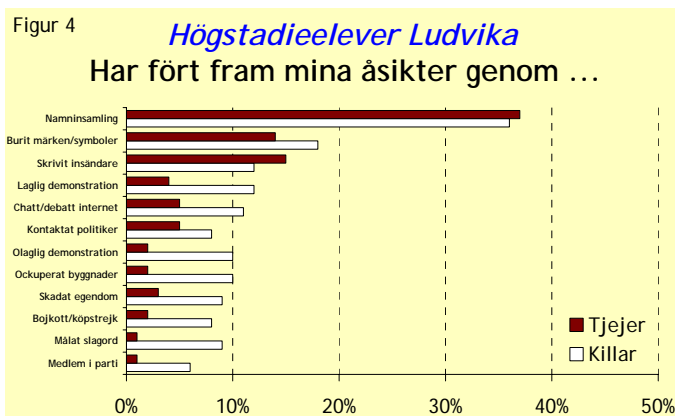
Det är tydligt att Ludvikaungdomarnas aktiva påverkan på samhällsutvecklingen i allt väsentligt sker utanför de etablerade politiska organisationerna. Medlemskap i ett politiskt parti är nämligen den minst vanliga av undersökningens tolv angivna aktiviteter kring politik och samhällsfrågor. Tjejernas partipolitiska engagemang är näst intill försumbart.

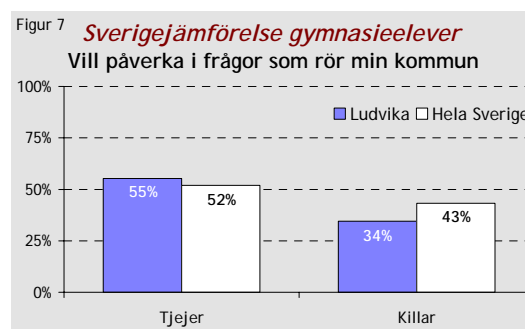
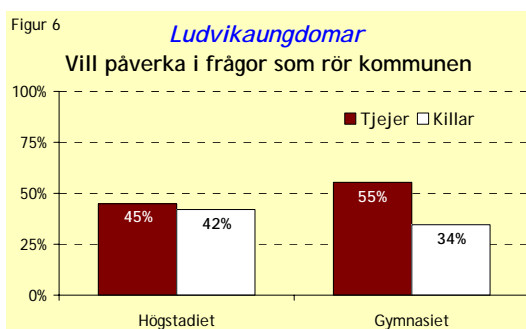
Fler tjejer än killar vill påverka och träffa beslutsfattare

På flera punkter uttrycker tjejer ett större samhällsintresse och en större vilja att ta chansen att påverka de kommunala beslutsfattarna. Både bland högstadie- och gymnasieungdomar är det bland tjejerna en större andel som:

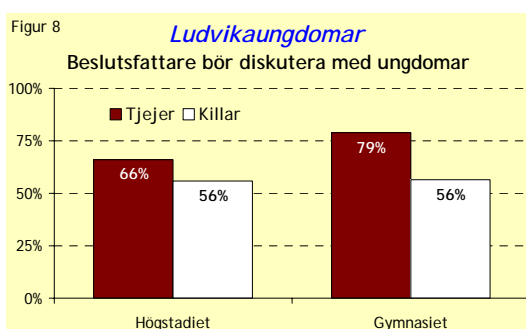
- vill vara med och påverka i frågor som rör Ludvika kommun
- tycker att det är viktigt att beslutsfattare i kommunen och ungdomar träffas och diskuterar
- personligen vill träffa beslutsfattarna

Totalt sett är det knappt varannan ungdom som har ambitionen att påverka i frågor som rör Ludvika kommun. Störst är intresset hos tjejer på gymnasiet (figur 6).

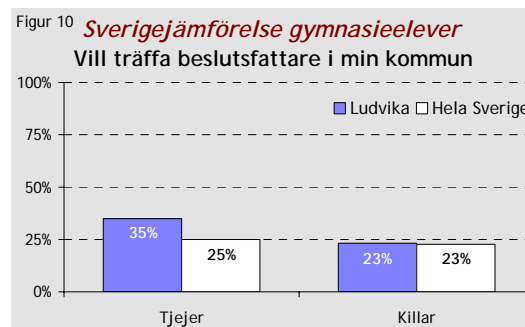
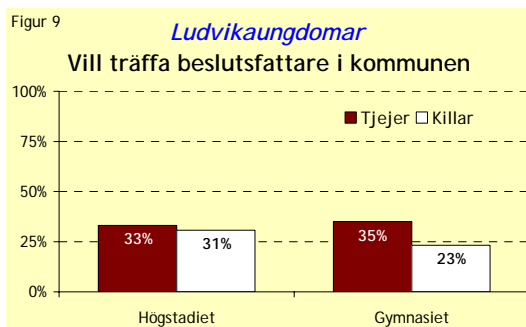

Bilden ser ungefär likadan ut bland gymnasieungdomar i hela Sverige (figur 7). En skillnad är dock att killar i Ludvika är mindre intresserade än killar i övriga landet av att vara med och påverka i sin hemkommun.

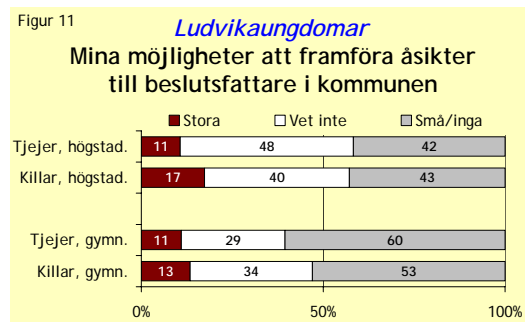
Ungefär två av tre elever i Ludvika tycker det är viktigt att beslutsfattare i kommunen träffar ungdomar för att diskutera (figur 8). Betydligt fler tjejer än killar är inne på att den sortens dialog behövs. Tjejer på gymnasiet är den grupp som mest av alla betonar betydelsen av kontaktytor mellan ungdomar och dem som bestämmer i kommunen.

Ungefär var tredje ungdom i Ludvika vill träffa kommunala beslutsfattare (figur 9). Även här lockas fler tjejer än killar, och allra störst är intresset bland tjejer på gymnasiet. Viljan att personligen diskutera med politiker och ledande tjänstemän är påtagligt större bland tjejer i Ludvika jämfört med tjejer i landet som helhet (figur 10).

Ungefär var åttonde ungdom i Ludvika anser sig ha stora möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen (figur 11). Hälften anser sig ha små eller inga sådana möjligheter alls.

Lite förvånande är det fler killar än tjejer som upplever sig ha goda möjligheter att föra fram sina åsikter till beslutsfattarna. För det är ju främst tjejer som säger att de vill diskutera med och påverka dem som bestämmer i kommunen.

Ungdomarnas politiska prioriteringar

I enkäten fick ungdomarna ange de fyra områden som de tycker det är viktigast att kommunen satsar på.

SJUKVÅRD, ARBETE MOT KRIMINALITET, SKAPA ARBETEN FÖR UNGA samt LIKA LÖN FÖR LIKA ARBETE FÖR KVINNOR OCH MÄN är de områden som hamnade i topp.

Vilka områden är det viktigast att kommunen satsar på?			
Högstadiet		Gymnasiet	
Tjejer	Killar	Tjejer	Killar
1	Lika lön för kvinnor & män	Kriminalitet	Sjukvård
2	Sjukvård	Idrottsanläggningar	Lika lön för kvinnor & män
3	Kriminalitet	Sjukvård	Arbeten för unga
4	Alkohol/droger bland unga	Skola	Kriminalitet
5	Mötesplatser för unga	Fritidsaktiviteter	Fritidsaktiviteter
6	Skola	Lika lön för kvinnor & män	Bostäder för unga
7	Djurens rätt	Alkohol/droger bland unga	Främlingsfientlighet/rasism
8	Ungas psykiska hälsa	Bostäder för unga	Alkohol/droger bland unga
9	Idrottsanläggningar	Mötesplatser för unga	Mötesplatser för unga
10	Bostäder för unga	Främlingsfientlighet/rasism	Djurens rätt
11	Fritidsaktiviteter	Arbeten för unga	Skola
12	Främlingsfientlighet/rasism	Stöd till föreningar	Barnomsorg
13	Arbeten för unga	Djurens rätt	Äldreomsorg
14	Äldreomsorg	Gator/vägar/cykelbanor	Kollektivtrafik
15	Arbetsmiljön i skolan	Ungas psykiska hälsa	Idrottsanläggningar
16	Barnomsorg	Äldreomsorg	Arbetsmiljön i skolan
17	Miljön	Miljön	Kollektivtrafik
18	Stöd till föreningar	Arbetsmiljön i skolan	Stöd till föreningar
19	Kollektivtrafik	Barnomsorg	Stöd till kultur för unga
20	Gator/vägar/cykelbanor	Kollektivtrafik	Gator/vägar/cykelbanor
21	Stöd till kultur för unga	Stöd till kultur för unga	Ungas psykiska hälsa

På såväl högstadiet som gymnasiet tycker både tjejer och killar att SJUKVÅRD och ARBETE MOT KRIMINALITET är två av de tre-fyra viktigaste områdena som kommunen bör satsa på. Till skillnad mot killar tycker tjejer att LIKA LÖN FÖR LIKA ARBETE FÖR KVINNOR OCH MÄN är ett av de högst prioriterade områdena. Många fler killar än tjejer vill att kommunen ska satsa på IDROTTSANLÄGGNINGAR. På gymnasiet tycker både tjejer och killar att kommunen ska satsa på ARBETEN OCH BOSTÄDER FÖR UNGA.

Det är intressant att sjukvården hamnade i topp på ungdomarnas prioriteringslista över områden som det är viktigt för kommunen att satsa på - alltså före skola, mötesplatser för unga och mycket annat som direkt rör unga människor. (Sedan spelar det kanske inte någon roll att sjukvården främst är landstingets ansvar). Ungdomarnas intresse för vårdfrågan är antagligen ett uttryck för det stora engagemang för sjukvården som finns bland Ludvikas kommuninvånare i alla åldrar. Inte minst framtiden för Ludvika lasarett har ju varit ett ständigt diskussionsämne i årtal både på tidningarnas insändarsidor, i den politiska debatten och folk och folk emellan.

Trygghet & inflytande i skolan

De flesta av Ludvikas skolungdomar är nöjda med sin skola. De tycker att stämningen är positiv, att miljön i stort är bra och att lärare och elever bemöter varandra med respekt. Tjejer är överlag mer nöjda än killar.

Samtidigt finns klara problem med otrygghet och mobbning - oftare på högstadiet än på gymnasiet och det är fler tjejer än killar som drabbas. Det finns också tecken på att rasism och främlingsfientlighet förekommer, i första hand på högstadieskolorna.

Främst bland tjejer på gymnasiet tycker vissa att de ibland blir orättvist behandlade av personalen på sin skola, och att det då oftast har att göra med utseende, kön och ålder.

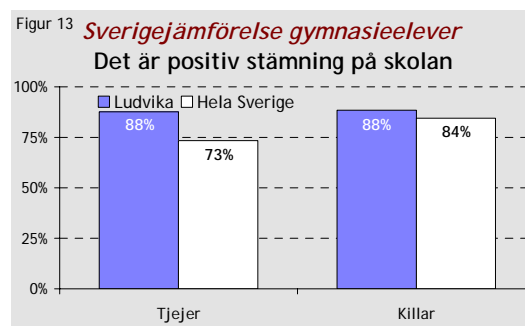
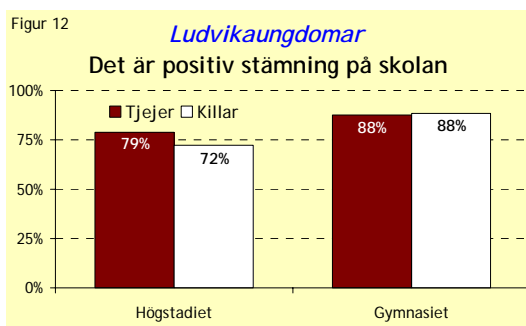
Bland eleverna finns en utbredd vilja att vara med och påverka på sin skola. Störst är intresset i frågor som hur man arbetar och vad man ska lära sig. Även om nästan hälften av eleverna tycker att de får påverka en hel del, så är det nästan lika många som skulle vilja ha mer att säga till om.

Jämfört med skolungdomar i hela Sverige är ovanligt många elever i Ludvika missnöjda med skolans information och vägledning om fortsatta studier och yrkesval.

De flesta har en positiv bild av skolan

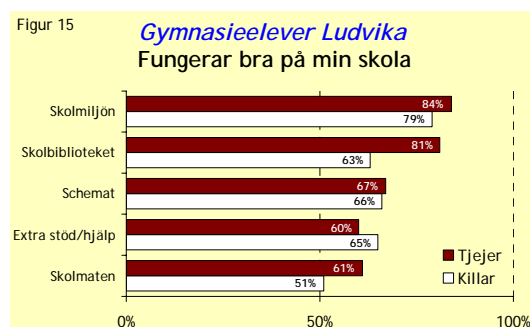
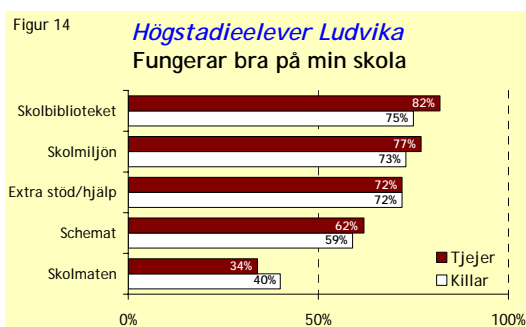
De allra flesta av Ludvikas högstadie- och gymnasieelever är nöjda med sin skola.

Cirka sju av åtta tycker det är en positiv stämning på skolan (figur 12). Nästan lika många tycker att lärare och elever bemöter varandra med respekt. Det är fler på gymnasiet än på högstadiet som är tillfreds med atmosfären på sin skola.

Det är intressant att något fler bland Ludvikas gymnasieelever uppfattar en positiv stämning på sin skola jämfört med gymnasieungdomar i Sverige som helhet (figur 13).

Det stora flertalet Ludvikaelever är nöjda med skolmiljön i stort och med skolbiblioteket (figur 14 och 15). De flesta är även nöjda med sitt schema liksom med möjligheterna att vid behov få extra stöd och hjälp. Däremot är det inte lika många som tycker om skolmaten. Bara var tredje högstadietjej gillar maten. Fler tjejer än killar är nöjda med skolmiljön, skolbiblioteket och schemat.

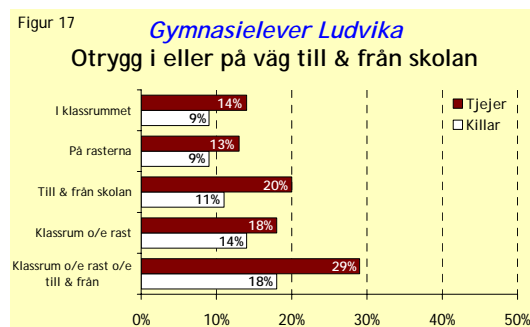

Otrygghet och mobbning alltför vanligt

Tyvärr är det många elever i Ludvikas skolor som känner otrygghet och som blir mobbade. Och det är kanske fler elever än vad många tror som upplever detta.

Två av tre elever på högstadiet och tre av fyra på gymnasiet känner sig alltid trygga både i skolmiljön (i klassrummet och på rasterna) och på väg till och från skolan.

Men det betyder samtidigt att var tredje högstadieelev respektive var fjärde på gymnasiet ibland eller alltid känner sig otrygga i samband med skolgången (figur 16 och 17).

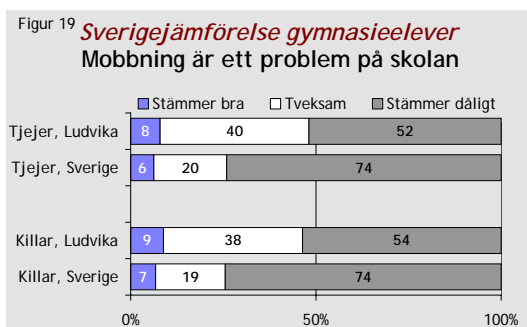
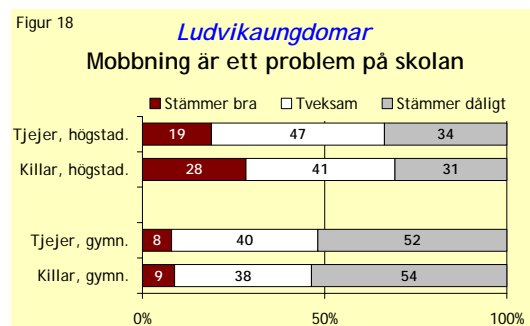
Störst är otryggheten på rasterna och i klassrummet. Betydligt fler tjejer än killar upplever sådan otrygghet. Enda undantaget är att fler killar än tjejer på högstadiet är otrygga på rasterna.

Ungefär var åttonde elev på högstadiet och något färre på gymnasiet uppger att de blivit mobbade eller utfrysas det senaste halvåret. Något fler tjejer än killar är drabbade. Nästan lika många uppger att de själva har deltagit i mobbning det senaste halvåret. Fler killar än tjejer säger att de själva har mobbat.

Kränkningarna sker oftast i skolan - på rasterna och i klassrummet - men också exempelvis på stan, på väg till och från skolan, på diskotek och på fritidsgårdar.

Var fjärde elev på högstadiet och var tionde på gymnasiet tycker att mobbning är ett problem på skolan (figur 18).

Givetvis ska ingen behöva utsättas för förtryck eller kränkande behandling i skolmiljön. De vuxna på skolan har ansvar för att agera och bland annat hjälpa mobbarna att sluta trakassera sina skolkamrater. Lite drygt hälften av eleverna - fler tjejer än killar - tycker att

skolan agerar om en elev mobbar en annan elev. Ungefär lika många tycker att skolan agerar om en lärare kränker en elev.

Bland gymnasieelever i Sverige i stort är det ungefär lika vanligt som i Ludvika att man anser att mobbning är ett problem på skolan (figur 19). Däremot är det dubbelt så vanligt bland Ludvikaungdomar att man är tveksam och inte riktigt kan ta ställning till hur stort problem mobbningen egentligen är.

Rasism vanligare på högstadiet

Dessvärre förekommer även främlingsfientlighet och rasism på Ludvikas skolor.

Var fjärde högstadielev och var sjätte på gymnasiet anser att det förekommer rasism på skolan (figur 20). Bara var tredje elev säger bestämt att skolan är fri från detta problem.

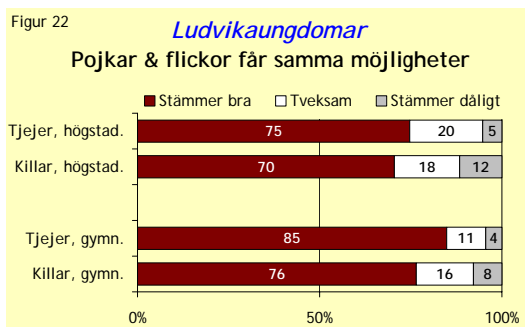
Liksom mobbning tycks rasism vara vanligare på högstadiet än på gymnasiet. Och det är fler killar än tjejer som menar att rasism förekommer på skolan.

Jämför man Ludvikas gymnasieelever med gymnasieungdomar i Sverige som helhet är det i stort sett lika vanligt att man ser problem med rasism och främlingsfientlighet (figur 21). En stor skillnad är dock att bara hälften så många av Ludvikas ungdomar uppger att det definitivt inte förekommer rasism på skolan.

Undersökningen går dock inte på djupet i den här frågan. Så vi vet inte vad ungdomarna lägger in i begreppet rasism, vilka som drabbas och hur.

Fler killar än tjejer pekar på bristande jämställdhet i skolan

En grundläggande aspekt på jämställdheten i skolan är att flickor och pojkar ges samma förutsättningar i skolarbetet.

Undersökningen visar att tre av fyra elever i Ludvika - något fler bland tjejer än bland killar faktiskt - tycker att flickor och pojkar får samma möjligheter i skolan (figur 22).

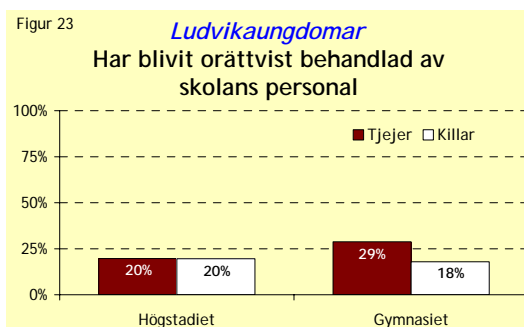
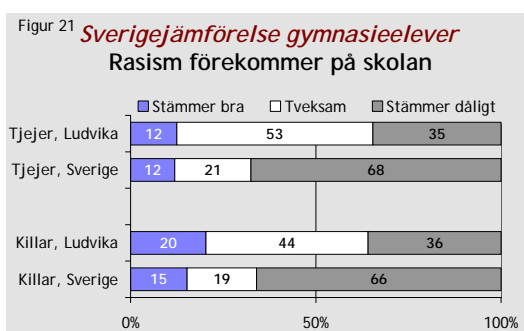
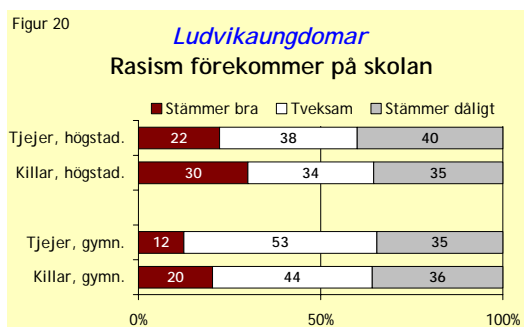
Var tjugonde tjej och var tionde kille tycker inte alls att flickor och pojkar får samma möjligheter. Det är alltså dubbelt så många killar som tjejer som pekar på detta utslag av bristande jämställdhet.

Vissa elever känner sig orättvist behandlade av skolpersonalen

I undersökningen har ungdomarna fått svara på frågan om de under det senaste halvåret har blivit utsatta för orättvis behandling, och i så fall av vem och varför.

Omkring sex av tio - fler tjejer än killar - upplever att de någon gång under senare tid har blivit orättvist behandlade. Och ofta har det då orsakats av personalen på deras skola.

Totalt sett känner sig var femte elev i Ludvikas skolor orättvist behandlad av personalen på sin skola (figur 23). Upplevelsen är vanligast bland tjejer på gymnasiet.

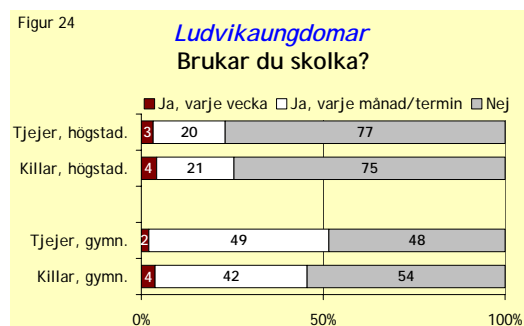

Eleverna själva anser att de vanligaste orsakerna till skolpersonalens orättvisa behandling är utseende, kön och ålder. Men det beror ibland också på utländsk bakgrund, sexuell läggning, funktionshinder och religion.

Skolk vanligare på gymnasiet

Några enstaka procent av Ludvikas elever uppger att de skolkar varje vecka (figur 24). Det gäller såväl högstadie- som gymnasieelever och både tjejer och killar.

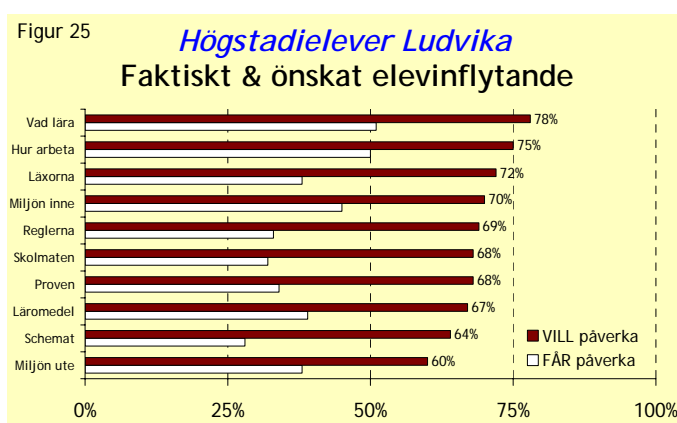
Var fjärde högstadielev och varannan gymnasieelev skolkar åtminstone någon gång per termin.

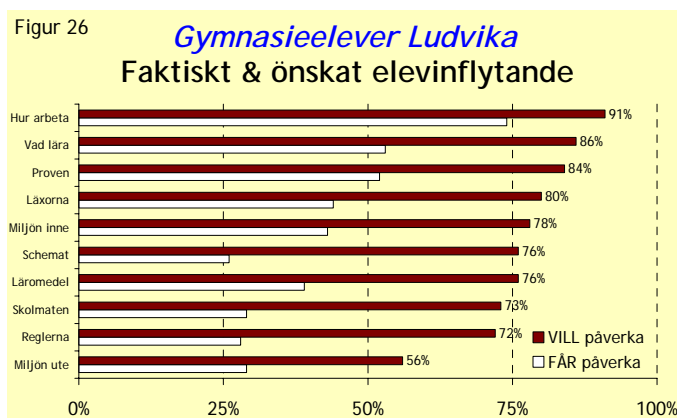
Stor vilja att påverka i skolan

De allra flesta elever vill vara med och påverka i skolan. Störst är intresset i centrala frågor som hur man ska arbeta och vad man ska lära sig.

Samtidigt visar enkätsvaren att elevernas faktiska inflytande i skolan inte alls är lika stort som de önskar. Inom alla skolans områden vill ungefär sju av tio högstadieelever respektive åtta av tio gymnasieelever vara med och påverka mycket (figur 25 och 26). Men det är bara ungefär hälften så många som anser att de också har ett motsvarande elevinflytande i de olika frågorna. Störst gap mellan elevernas önskan och deras möjlighet att påverka finns när det gäller schemalagningen.

Ett positivt resultat är dock att eleverna tycker sig kunna påverka mest i de frågor som också flest vill ha inflytande över, nämligen hur man ska arbeta och vad man ska lära sig.

Tjejer vill vara med och utforma sin skolgång mer än killar vill. Men trots det är det fler killar än tjejer som uppger att de verkligen får vara med och bestämma. Detta mönster gäller inom praktiskt taget alla områden och såväl på högstadiet som på gymnasiet. Det är lite svårt att förstå varför det ser ut på det här sättet.

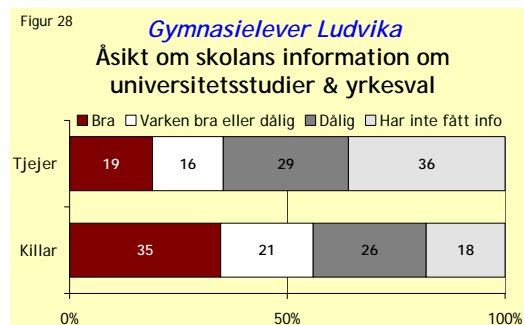
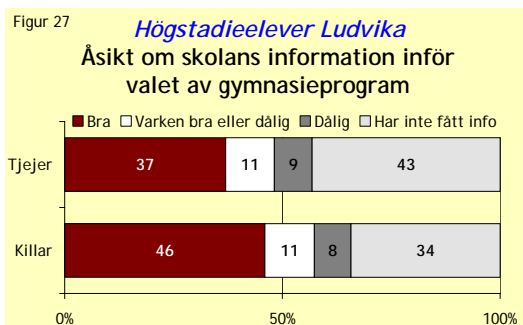
Men trots det är det fler killar än tjejer som uppger att de verkligen får vara med och bestämma. Detta mönster gäller inom praktiskt taget alla områden och såväl på högstadiet som på gymnasiet. Det är lite svårt att förstå varför det ser ut på det här sättet.

Cirka sex av tio elever på såväl högstadiet som gymnasiet anser sig ha fått veta vad eleverna ska ha inflytande över i skolan. Drygt hälften uppfattar att skolan uppmuntrar dem att jobba aktivt i klass- och elevråd. Och ungefär lika många tycker att elevrådet tas på allvar av de vuxna i skolan.

Många missnöjda med skolans information inför fortsatta studier

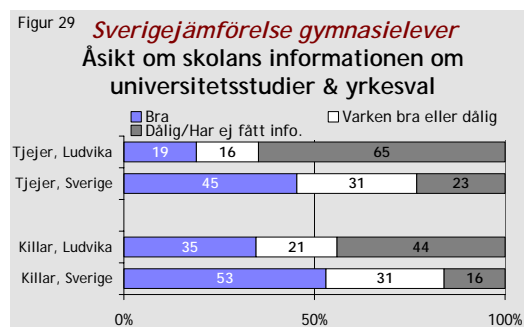
En av skolans uppgifter är att ge eleverna information om och vägledning inför fortsatta studier. På högstadiet handlar det främst om att förbereda eleverna inför valet av gymnasieprogram, medan det för gymnasieeleverna rör sig om fortsatta universitetsstudier och yrkesval.

Långt ifrån hälften av eleverna i Ludvika är helt och hållet nöjda med skolans information (figur 27 och 28). Var fjärde gymnasieelev är klart missnöjd med den information som givits och lika många anser att de överhuvudtaget inte har fått någon upplysning eller vägledning angående kommande studier och val av yrke.

Både på högstadiet och gymnasiet är killarna överlag mer nöjda med skolans information och vägledning.

Jämfört med gymnasieungdomar i Sverige som helhet är Ludvikas gymnasieelever inte på långa vägar lika positiva till skolans information och vägledning om val av fortsatta studier och kommande yrkesval (figur 29). Fyra av fem svenska gymnasieelever tycker att skolans information och studie- och yrkesvägledning är bra eller åtminstone okej. I Ludvika är inte ens hälften av eleverna belåtna med skolans insats på den punkten.

LUDVIKA
EN UNGDOMSKOMMUN

Alkoholvanor

I Ludvika är ungdomars drickande mer utbrett än bland unga i övriga Sverige.

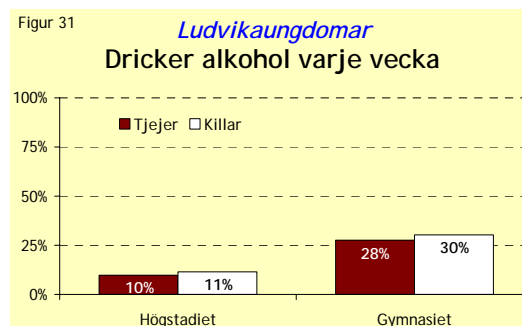
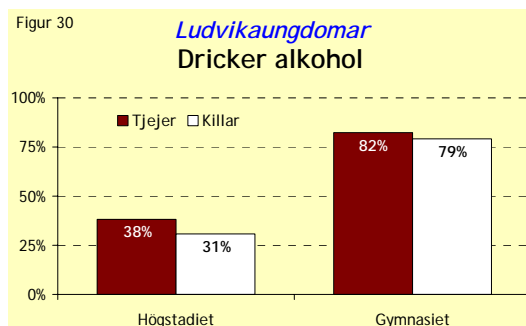
Många unga i Ludvika dricker alkohol regelbundet och det är inte ovanligt att dricka varje vecka. Några dricker till och med dagligen. De allra flesta som någon gång har druckit alkohol har också druckit sig berusade.

Alkoholvanorna utvecklas kraftigt i högstadie- och gymnasieåldern. Redan vid 14-15-årsåldern dricker varannan kille och tjej. Nästan alla 18-åringar dricker.

Ungdomarna får tag på alkoholen främst genom kompisar och kompisars syskon. Det är också vanligt att vuxna köper ut och att föräldrarna helt enkelt hjälper till.

Drickandet mer utbrett i Ludvika än i övriga Sverige

Var tredje på högstadiet och fyra av fem i gymnasieåldern dricker alkohol någon gång i månaden eller oftare (figur 30). Med denna ganska vida definition fångas alltså allt från de som dricker någon gång då och då till verkliga storkonsumenter som dricker mer eller mindre dagligen. Något fler tjejer än killar dricker alkohol.

Undersökningen visar alltså ungefär hur ofta ungdomarna dricker alkohol. Däremot ges inga svar på frågan vilka slags drycker - sprit, vin, öl, cider eller annat - det rör sig om. Inte heller får man reda på hur mycket som dricks. Samtidigt kan man nog räkna med att de som dricker ofta också får i sig en hel del och att vissa smakar mer än de tål.

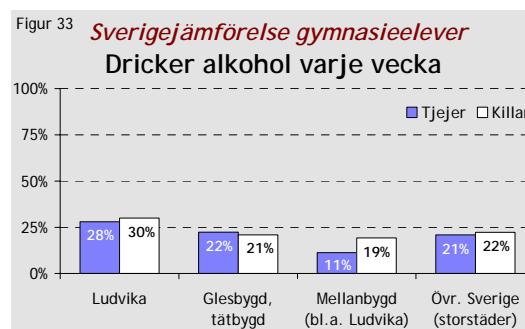
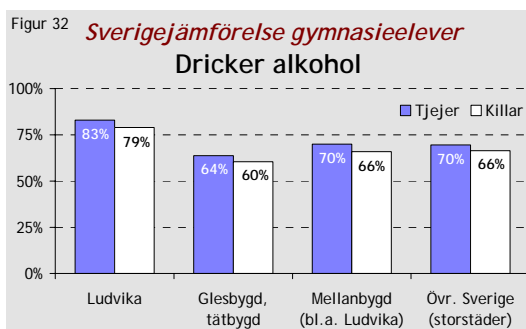
En hel del ungdomar dricker alkohol varje vecka - var tionde högstadieelev och nästan var tredje på gymnasiet (figur 31). Något fler killar än tjejer dricker så ofta.

Sedan finns det faktiskt ett par procent av Ludvikas skolungdomar - drygt 35 personer - som uppger att de dricker dagligen. I den gruppen dominerar killar på högstadiet. Man kan undra hur det går med skolgången för en elev som använder alkohol dag efter dag. En tecken på att det inte går så bra är att denna grupp skolkar mycket mer än andra elever.

I Ludvika är ungdomarnas drickande mer utbrett än i Sverige som helhet. Fyra av fem gymnasieungdomar i Ludvika dricker alkohol någon gång i månaden eller oftare. Det är en större andel än i Sverige totalt sett, där två av tre gymnasieungdomar dricker alkohol.

Det är också ovanligt många Ludvikaungdomar som dricker alkohol regelbundet och ofta. Nästan tre av tio på gymnasiet dricker varje vecka, jämfört med ungefär två av tio i landet som helhet.

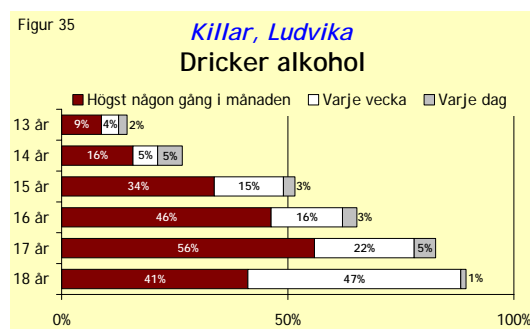
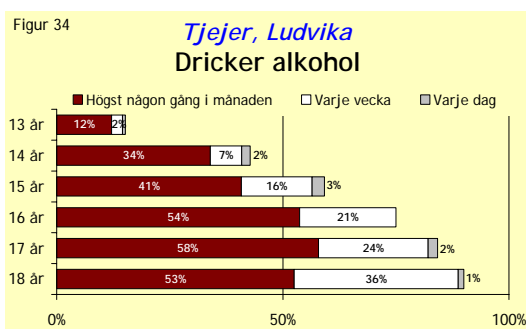
Bilden är ungefär densamma när Ludvikas gymnasieelever ställs mot ungdomar i jämförbara kommuner (staplarna för Mellanbygd i figur 32 och 33). Bland Ludvikas ungdomar är det fler som överhuvudtaget dricker och fler som dricker varje vecka.

Att ovanligt många ungdomar i Ludvika dricker alkohol såg man redan i den Drogvaneundersökning som år 2004 genomfördes bland skolungdomar i Ludvika och Smedjebackens kommuner.

Drickandet ökar stadigt med ökad ålder

Dryckesvanorna utvecklas kraftigt i högstadie- och gymnasieåldern. Med ökad ålder är det som väntat fler och fler ungdomar som använder alkohol. Bilden är ungefär densamma för tjejer (figur 34) som för killar (figur 35).

Var sjätte 13-åring dricker alkohol åtminstone någon gång i månaden. Redan vid 14-15-årsåldern dricker varannan kille och tjej.

Forskningen visar att ungdomar som börjar dricka tidigt löper större risk att bli missbrukare, inte bara av alkohol utan också av narkotika. Alkoholens effekter på en ung kropp är dessutom mycket allvarigare än hos vuxna.

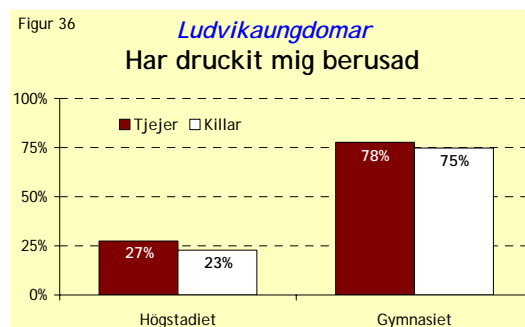
Bland 18-åringarna är det bara en mindre grupp som INTE ALLS dricker alkohol. Nio av tio dricker någon gång i månaden eller oftare. Varannan 18-årig kille dricker varje vecka.

De flesta har druckit sig berusade

Var fjärde högstadieelev och tre av fyra gymnasieungdomar har någon gång druckit sig berusade av alkohol (figur 36).

Det betyder att de allra flesta som någon gång har druckit också har blivit berusade.

Något fler tjejer än killar har någon gång fått i sig så mycket att de känt sig berusade.

Många har druckit hembränt

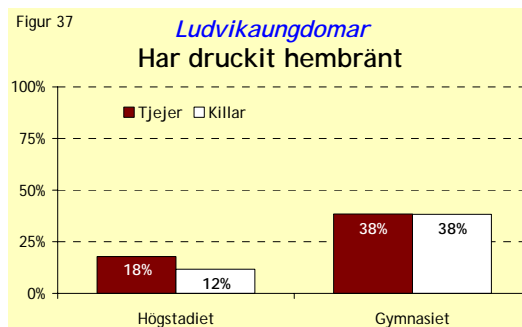
Var sjätte högstadieelev och mer än var tredje på gymnasiet har någon gång druckit hembränd sprit (figur 37).

Det betyder att bland de ungdomar som någon gång har druckit alkohol har nästan hälften någon gång druckit hembränt.

Många sätt att skaffa alkohol

Uppenbarligen är det många ungdomar i Ludvika som dricker alkohol och en hel del dricker regelbundet. Men hur får de tag på alkoholen?

Allra vanligast är att kompisar eller kompisars syskon hjälper till. Det är också vanligt att vuxna köper ut och att föräldrarna helt enkelt skaffar alkohol till sina barn.

Hur får du tag på alkohol?

Högstadiet		Gymnasiet	
Tjejer	Killar	Tjejer	Killar
1 Kompisar/Kompisars syskon	Kompisar/Kompisars syskon	Kompisar/Kompisars syskon	Kompisar/Kompisars syskon
2 Annan vuxen som köper ut	Från föräldrar med lov	Annan vuxen som köper ut	Annat sätt
3 Annat sätt	Annat sätt	Från föräldrar med lov	Annan vuxen som köper ut
4 Annan vuxen som bjuder	Annan vuxen som köper ut	På restaurang/pub	På restaurang/pub
5 Från föräldrar utan lov	Annan vuxen som bjuder	Annat sätt	Från föräldrar med lov
6 Från föräldrar med lov	Syskon	Annan vuxen som bjuder	Syskon
7 Syskon	Tillverkar själv	Syskon	Handlar i grannland
8 Tillverkar själv	Från föräldrar utan lov	Från föräldrar utan lov	Annan vuxen som bjuder
9 Handlar i grannland	Handlar i grannland	Handlar i grannland	Tillverkar själv
10 På restaurang/pub	På restaurang/pub	Köper själv på Systemet	Från föräldrar utan lov
11		Tillverkar själv	Köper själv på Systemet

Ungefär hälften av alla ungdomar i Ludvika blir åtminstone ibland bjudna på alkohol av sina föräldrar hemma vid middagsbordet (figur 38). Det är i första hand tjejer som får alkohol av sina föräldrar på det sättet.

Det finns ett klart samband mellan ungdomars dryckesvanor och föräldrarnas attityd till att bjuda sina barn på alkohol. Forskningen visar att de ungdomar som blir bjudna på alkohol dricker oftare och mer än de som inte blir bjudna. Och ju mer föräldrarna bjuder desto vanligare är det att ungdomarna blir storkonsumenter.

Framtidsplaner & framtidstro

Flertalet ungdomar i Ludvika ser ljusst på sin framtid. Men andelen med optimistisk grundsyn är mindre i Ludvika än i övriga landet. Och andelen som är pessimistiska är i motsvarande mån större bland Ludvikas unga.

De allra flesta av Ludvikas ungdomar ser sin framtid någon annanstans. Majoriteten räknar med att flytta och då helst utomlands eller till en svensk storstad. Hälften planerar att läsa vidare på universitet. Men många vill först se sig om i världen.

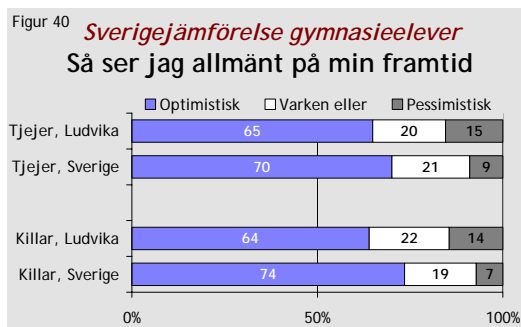
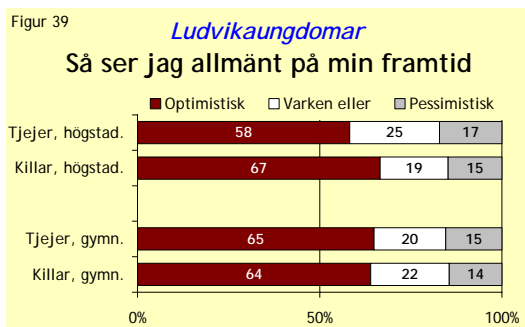
Det finns klara könsskillnader när det gäller Ludvikaungdomarnas framtidsplaner. Betydligt fler tjejer än killar säger att de vill flytta ifrån kommunen, läsa på universitet eller högskola, studera eller jobba utomlands och ge sig ut och resa.

Spegelbilden blir att fler killar än tjejer är inställda på att nöja sig med en gymnasieutbildning och skaffa ett jobb som gör att de kan bo kvar i Ludvika eller dess närområde eller åtminstone någonstans i Sverige.

Ludvikas unga skiljer sig från ungdomar i övriga Sverige bland annat genom att i högre grad planera att flytta ifrån sin hemkommun samt att i lägre grad vilja läsa vidare på universitet.

Majoriteten ser ljusst på framtiden, men optimismen är större i övriga Sverige

Två av tre ungdomar i Ludvika är mer eller mindre optimistiska om sin egen framtid (figur 39). Var sjätte är pessimistisk. Tjejer på högstadiet är den minst optimistiska gruppen, men egentligen finns inga större skillnader mellan tjejer och killar eller mellan högstadie- och gymnasieungdomar.

Även om alltså flertalet av Ludvikas gymnasieungdomar ser ljusst på sin framtid, så är andelen med optimistisk grundsyn inte lika stor som bland gymnasieelever i landet som helhet (figur 40). I Ludvika är det också många fler som ser mörkt på sin framtid.

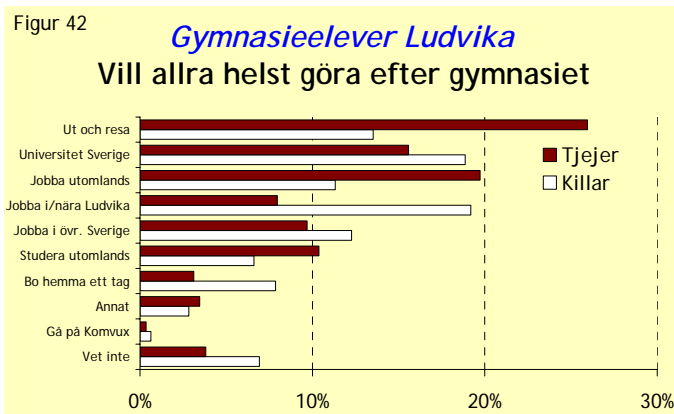
Många orienterar sig bort direkt efter skolan

Högstadieläverna tillfrågades vad de helst vill göra direkt efter grundskolan, om de hade alla möjligheter (figur 41). Nära två av tre vill gå en gymnasieutbildning - och av dessa lockas flertalet tjejer av skolor i andra kommuner medan merparten av killarna vill läsa ett gymnasieprogram i Ludvika. Var sjätte tjej och kille vill börja jobba på en gång.

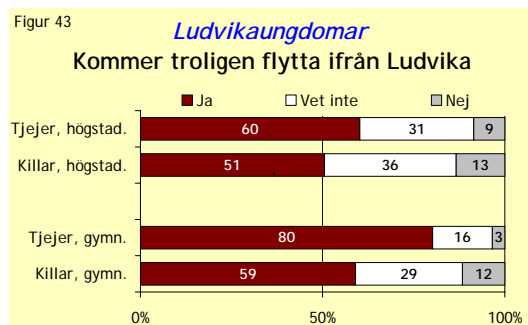
Det blev också stora könsskillnader när Ludvikas gymnasieungdomar fick frågan om vad de allra helst vill göra efter studenten (figur 42). Populärast bland tjejerna är att ge sig ut och resa, att jobba utomlands samt att läsa på universitet eller högskola i Sverige. Killarnas tre vanligaste svar är att jobba här i Ludvika eller i en närliggande kommun, att läsa på universitet/högskola i

Sverige samt att resa. Det finns förstås också en del - främst killar - som helst bor kvar hemma och tar det lugnt ett tag innan de bestämmer sig för vad de ska göra.

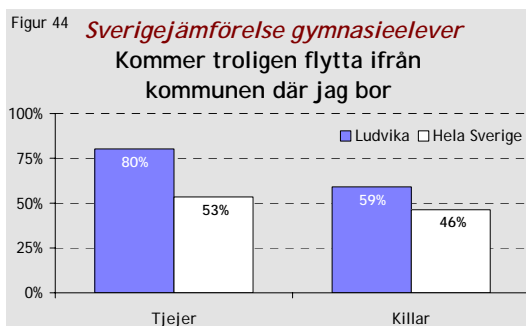

Flertalet flyttar och då helst utomlands eller till svensk storstad

De allra flesta ungdomarna - betydligt fler tjejer än killar - räknar med att flytta ifrån Ludvika i framtiden (figur 43). Störst är könsskillnaden bland gymnasieungdomarna, där åtta av tio tjejer mot sex av tio killar tror att de kommer flytta. Endast några enstaka procent av tjejerna på gymnasiet säger att de troligen kommer bo kvar i Ludvika.

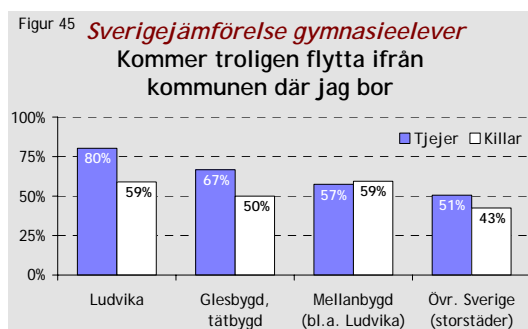
Jämfört med gymnasieungdomar i Sverige som helhet är det en betydligt större andel av Ludvikas unga som tänker sig att lämna sin hemkommun (figur 44). Skillnaden är ganska dramatisk bland tjejer.

Men egentligen är det ju inte alls förvånande att så många av Ludvikas ungdomar planerar att flytta härifrån. Det är ju väl känt att unga människor ofta flyttar efter avslutad gymnasieutbildning och att ungdomars flyttströmmar i Sverige som helhet går från mindre och kanske lite avsidat belägna orter till storstäder och universitetsorter. Många flyttar till jobb eller studier på en större ort, medan andra mest lockas av storstadspulsen

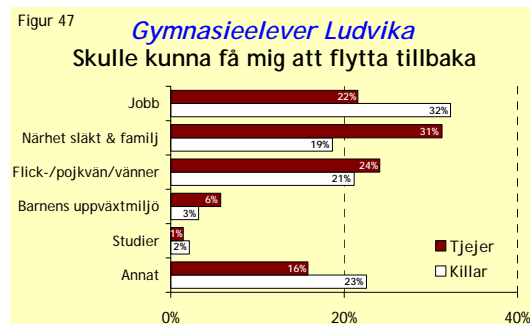
eller längtar efter nya miljöer och att prova på nya saker.

För att förstå hur Ludvikaungdomarnas flyttplaner står sig nationellt, är det kanske bättre att relatera till flyttviljan hos unga människor från jämförbara kommuner (staplarna för Mellanbygd i figur 45). I en sådan jämförelse framstår killarnas flyttplaner som helt normala, medan tjejerna i Ludvika räknar med att röra på sig i avsevärt större utsträckning än tjejer i jämförbara kommuner.

De som kan tänka sig att flytta ifrån Ludvika anger i första hand jobb och i andra hand studier som främsta orsaker.

De av Ludvikas unga som tror att de kommer flytta någon annanstans har också fått tala om vad som skulle kunna få dem att så småningom vända hem igen. I topp kom då jobb, närheten till släkt och familj samt för flick- eller pojkväns skull (figur 46 och 47). En slutsats kan vara att kommunen i första hand kan påverka återflyttningen genom att medverka till att det finns attraktiva arbetstillfällen på orten.

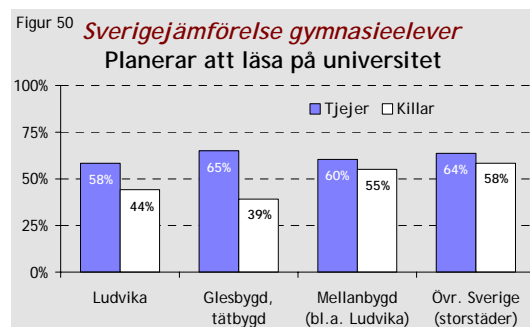
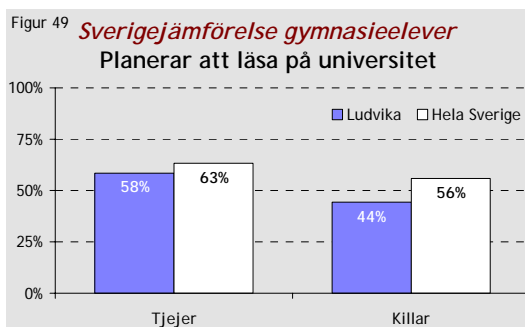
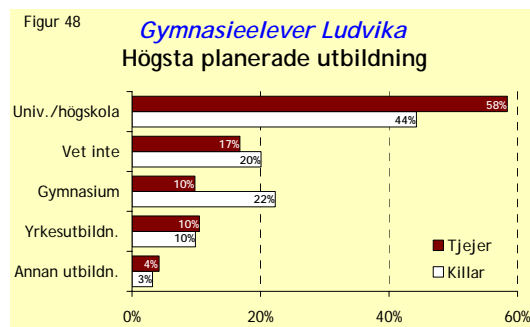

Det är antagligen inte särskilt många skolungdomar som redan har börjat planera för barn och familj. Därför är det kanske inte så konstigt att endast några få procent nämner bra uppväxtmiljö för sina kommande barn som skäl för att flytta hem igen.

Hälften räknar med att läsa vidare på universitet eller högskola

Hälften av Ludvikas gymnasieungdomar planerar att läsa vidare på universitet eller högskola (figur 48). Andelen är avsevärt större bland tjejer än bland killar, medan betydligt fler killar räknar med att nöja sig med sin gymnasieutbildning.

Jämfört med gymnasieungdomar i Sverige som helhet är det i Ludvika färre som räknar med att skaffa sig en akademisk utbildning (figur 49). Skillnaden är ganska dramatisk bland killar.

Denna bild kvarstår när Ludvikas gymnasieelever ställs mot gymnasieungdomar i jämförbara kommuner (figur 50). Tjejerna i Ludvika planerar universitetsstudier i ungefär samma utsträckning som tjejer i jämförbara kommuner (staplarna för Mellanbygd). Ludvikas killar avviker däremot ganska markant, genom att färre här hos oss tänker skaffa sig en högre utbildning.

Fakta om undersökningen

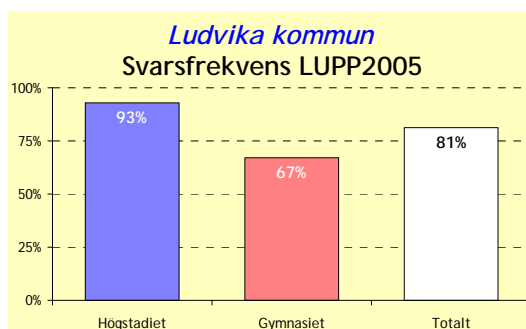
LUPP-enkäten innehåller nästan 200 frågor om ungdomars syn på inflytande och lokal demokrati, skola, fritid, trygghet, hälsa, arbete och framtid.

Enkäten riktades till alla högstadie- och gymnasieelever i Ludvika kommun. Det innebär dels elever mantalsskrivna i Ludvika kommun som går i Ludvika kommuns högstadieskolor, dels elever skrivna i Ludvika kommun som går antingen något av VBU:s gymnasieprogram eller på ABB-gymnasiet i Ludvika.

Eleverna besvarade den elektroniska enkäten klassvis under schemalagd tid, perioden oktober 2005 till januari 2006.

LUPP-enkäten är utvecklad av statliga Ungdomsstyrelsen. År 2005 besvarade ungdomar i Ludvika kommun och ytterligare 31 kommuner LUPP-enkäten. År 2004 gjorde Ungdomsstyrelsen också en nationell enkät på gymnasienivå, som vi på några ställen i rapporten gör jämförelser med.

I Ludvika besvarade 1 661 av 2 045 elever LUPP 2005, vilket ger en sammanlagd svarsfrekvens på 81 procent och ett bortfall på 19 procent.

Svarsfrekvensen är 93 procent på högstadiet (1 038 av 1 117 elever) och 67 procent på gymnasiet (623 av 928 elever). Det finns nästan ingen skillnad i svarsfrekvens mellan tjejer och killar.

För högstadiets del är svarsfrekvensen 93 procent tillräcklig för att materialet ska anses vara representativt för kommunens högstadieelever.

Gymnasieskolans svarsfrekvens 67 procent är inte lika imponerande, men bedöms ändå vara tillräcklig för att materialet ska vara något så när representativt för kommunens gymnasieelever.

Källor & lästips

Barnombudsmannen (2006), *Röster som räknas. Barns och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande*, Barnombudsmannens årsrapport 2006

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (2005), *Skolelevers drogvanor 2005*, Rapport nr 90

Marie Gustavsson Holmström & Maria Arvidsson (2003), *Ung i Motala 2002*, Rapport 2003:5 Centrum för kommunstrategiska studier Linköpings universitet

Larsson, Jörgen (2004), *Rapport om ungdomars tobak-, alkohol- och drogvanor i Ludvika och Smedjebackens kommuner. Årskurs 9 och årskurs 2 i gymnasiet ht 2004*

Läraryrket (2000), *Att motarbeta nazism och rasism i skolan*

Malmö stad (2003), *Ung i Malmö. Ungdomars syn på politik, inflytande, skolan, fritiden och framtiden*. Stadskontoret

Regeringens proposition 2004/05:2, *Sammanfattning av regeringens ungdomspolitiska proposition 2004/05:2*

Svenska kommunförbundet & Arena för tillväxt (2002), *Mot strömmen - en studie om inflyttare till mindre kommuner*

Ungdomsstyrelsen (2003), *De kallar oss unga. Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie 2003*, Ungdomsstyrelsens skrifter 2003:1

Ungdomsstyrelsen (2004a), *Våga fråga. Hur kommuner kan öka sin kunskap om unga*

Ungdomsstyrelsen (2004b), *LUPP under lupp - en granskning av lokal ungdomspolitik i statens regi*, Ungdomsstyrelsens skrifter 2004:1

Ungdomsstyrelsen (2005a), *Ungdomar i stor enkät om sina levnadsvillkor*. Pressmeddelande

Ungdomsstyrelsen (2005b), *Fokus05. En analys av ungas etablering och egen försörjning*, Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:1

Värmdö kommun (2005), *Så här tycker vi! - Ungdomar i Värmdö*

www.bo.se, Barnombudsmannen

www.can.se, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

www.cosmosmedia.se/ungdomsbarometern/

www.halsolinjen.nu, Tonåring och föräldrar - råd till föräldrar

www.ungdomsstyrelsen.se

Fakta om LUPP-enkäten

LUPP-enkäten innehåller nästan 200 frågor om ungdomars syn på inflytande och lokal demokrati, skola, fritid, trygghet, hälsa, arbete och framtid. Enkäten är utvecklad av statliga Ungdomsstyrelsen.

År 2005 besvarade ungdomar i Ludvika kommun och ytterligare 31 kommuner LUPP-enkäten. År 2004 gjorde Ungdomsstyrelsen också en nationell enkät på gymnasienivå, som vi på några ställen i rapporten gör jämförelser med.

I Ludvika besvarade 1 661 av 2 045 elever LUPP 2005, vilket ger en sammanlagd svarsfrekvens på 81 procent och ett bortfall på 19 procent.

Svarsfrekvensen är 93 procent på högstadiet (1 038 av 1 117 elever) och 67 procent på gymnasiet (623 av 928 elever). Det finns nästan ingen skillnad i svarsfrekvens mellan tjejer och killar.

Text & Diagram: Mikael Müller, Ludvika Kommun
Illustrationer: Johannes Reinholdsson
Grafisk form: Micke Bergman, DuoSmart Grafisk Design
Tryck: Strand's Tryckeri AB, Augusti -06
Upplaga: 400 ex

